

NOG IETS OVER DEN VUURBOL VAN 4 MAART j.l.

In eene vroegere aflevering (bl. 209 en volg.) is een opstel verschenen van Dr. KRECKE, waarin reeds de merkwaardigste bijzonderheden betreffende den vuurbol, die den 4 Maart over ons land heen toog, zijn opgeteekend. Sedert is een werkje van Dr. E. HEIS verschenen, getiteld: *Die grosse Feuerkugel, welche am Abende des 4 März 1863 in Holland, Deutschland, Belgien und England gesehen worden ist.* Daarin zijn al de mededeelingen over het verschijnsel verzameld, die Dr. HEIS van een zeer groot aantal plaatsen, zoowel uit ons vaderland als van elders ontvangen heeft. Zij voegen echter weinig toe aan de reeds in het opstel van Dr. KRECKE vermelde hoofdfacten. Alleenlijk is het aan Dr. HEIS gelukt uit de vergelijking van alle hem medegedeelde waarnemingen met tamelijke naauwkeurigheid de baan, die de vuurbol doorloopen heeft, te bepalen en deze in kaart te brengen. Wij meenen onze lezers geen ondienst te doen met eene kopy van die kaart in het Album op te nemen.

De donkere streep daarop, met de woorden: *Begin en Einde*, wijst de lijn aan, waaronder de plaatsen gelegen zijn, boven welke de vuurbol door het zenith is gegaan. Volgens Dr. HEIS verscheen de vuurbol het eerst boven eene plaats, die ten noorden van ons vaderland in de Noordzee is gelegen, op ruim 5° O. L. van Greenwich en 53° 50' N. Br. Hij ging over de noord-oostelijke spits van Vlieland, Medemblik, Naarden, tusschen Utrecht en Zeist, over 's Hertogenbosch en Boxtel en verdween boven eene in zuidelijk Noord-Brabant gelegen

plaats op $5^{\circ} 18'$ O. L. en $51^{\circ} 28'$ N. Br. De hoogte van het verschijnsel bedroeg bij zijn eerste zichtbaar worden: 18,1 geogr. mijlen (24 uren gaans of 134000 Ned. ellen), bij zijn verdwijnen: 3,5 geogr. mijlen (4,6 uren gaans of 26000 Ned. ellen). De baan was dus hellende naar de aarde en wel onder een hoek van 22° . Dit is op de kaart graphisch voorgesteld door den vierhoek B E e b, dien men zich loodregt geplaatst moet denken boven de streep, welke de baan beteekent, met B op het Begin en E op het Einde. De snelheid, waarmede zich de vuurbol langs die baan bewoog, bedroeg 8,5 geogr. mijl. (11,5 uren gaans of 63300 Ned. ell.) per seconde.

In den linker hoek der kaart is de streek, waarboven de vuurbol uiteen gebarsten is, op grootere schaal voorgesteld. Dr. HEIS heeft daar gedurende verscheidene dagen rond gereisd, doch zonder dat het hem gelukt is eenig spoor van gevallen steenen te ontdekken. Daar nu volgens zijne berekening de werkelijke middellijn van den vuurbol niet minder dan 1341 R. voeten of 421 Ned. ellen zoude bedragen hebben, — eene grootte ongeveer gelijk staande met een der bergen (de Drachenfels b. v.) van het Zevengebergte, — zoo moet men wel aannemen, dat de vuurbol niet uit eene vaste massa, maar uit brandend gas heeft bestaan.

Op de kaart zijn die plaatsen, waar men nog den knal van het uiteenbarsten heeft gehoord, onderschrapt. Daaruit blijkt, dat het geluid zich veel verder noord- en oostwaarts dan zuid- en westwaarts heeft verbreid, iets dat in het heerschen van eenen zuid-westelijken wind zijne verklaring vindt.

Onder aan vindt men nog eene voorstelling van de schijnbare banen, die de vuurbol, op onderscheidene plaatsen gezien, beschreef.

Hg.

